

Змістовий модуль 2. Держава та макроекономічна політика

ТЕМА 6 МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ: ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, БЕЗРОБІТТЯ ТА ІНФЛЯЦІЯ

Лекція 3. Зайнятість і безробіття

Розробив
к.е.н., доцент Макуха С.М.

Питання лекції:

1. Безробіття: суть і причини виникнення.
2. Види безробіття.
3. Економічні і соціальні витрати безробіття, державна політика зайнятості.

Мета заняття:

- *вивчити сутність та види безробіття,*
- *розкрити соціально-економічні наслідки безробіття,*
- *простежити вплив безробіття на процес відтворення робочої сили.*
- *Розкрити основні напрямки державного регулювання зайнятості, сутність державної політики зайнятості.*

1 питання

Безробіття: суть і причини виникнення

Робоча сила (L) - загальне число працездатних осіб у віці від 15 до 70 років включно, яке прагне реалізувати свою працездатність і отримати за це винагороду

Показники зайнятості

- **N** - загальна кількість зайнятих
- **e** - рівень зайнятості.

$$e = \frac{N}{L} \times 100\%$$

N - загальна кількість зайнятих
L - (сукупна) робоча сила.

Показники безробіття

- *F* - загальна кількість безробітних
- *u* - рівень безробіття

$$u = \frac{F}{L} \times 100\%$$

F - загальна кількість безробітних,

u - рівень безробіття

L - (сукупна) робоча сила

Рівень безробіття у 2013 р.

- США - 6,7%
- Єврозона - 11,8%
- Великобританія - 7,2%
- Японія - 3,7%
- Україна - 8,8%.

Економічно активне населення, або сукупна робоча сила (L)

- - загальна кількість зайнятих і незайнятих або загальна кількість працюючих і безробітних громадян

$$L = N + F \Rightarrow e + u = 100\%$$

Безробіття

- - соціально-економічне явище, яке характеризується тим, що частина працездатного, економічно активного населення не може знайти роботу, яку ці люди здатні виконати.

Не можуть бути визнані безробітними громадяни:

- а) віком до 16 років, за винятком тих, які працювали і були звільнені;
- б) які вперше шукають роботу і не мають професії;
- в) які відмовились від двох пропозицій підходящої роботи з моменту реєстрації їх у службі зайнятості;
- г) які мають право на пенсію відповідно до законодавства України ”

Види зайнятості

- *Подвійна зайнятість* - ситуація на ринку праці що виникає, коли індивід працює більш ніж в одному місці і не залежить від єдиного джерела доходу.
- *Випадкова зайнятість* - занятість, що виникає від випадку до випадку, коли робота проводиться без встановленого робочого часу і постійної заробітної плати.

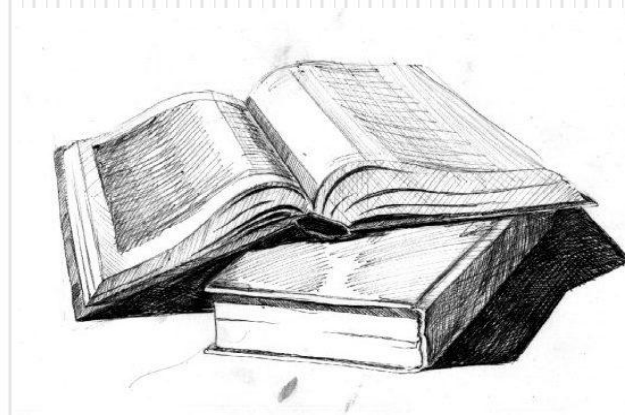
Основні категорії безробітних:

- - втратили роботу в результаті звільнення,
- - добровільно залишили роботу,
- - прийшли на ринок праці після перерви,
- - уперше прийшли на ринок праці.

Висновки по першому питанню

1. Різноманіття чинників що викликають невідповідність кількості охочих працювати до кількості вакантних робочих місць обумовлює існування різних видів безробіття.

2. З метою економічного аналізу використовують показники - рівень зареєстрованого безробіття і рівень безробіття.

2 питання

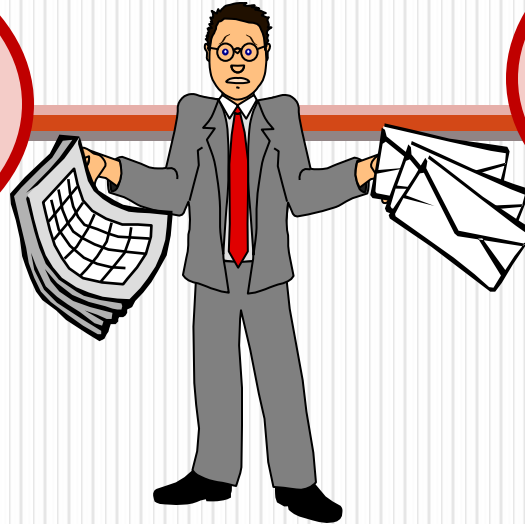
Види безробіття

Причини безробіття

Звільнення

Добровільний
уход з роботи

Перша поява
на ринку праці

Види безробіття

- фрикційне

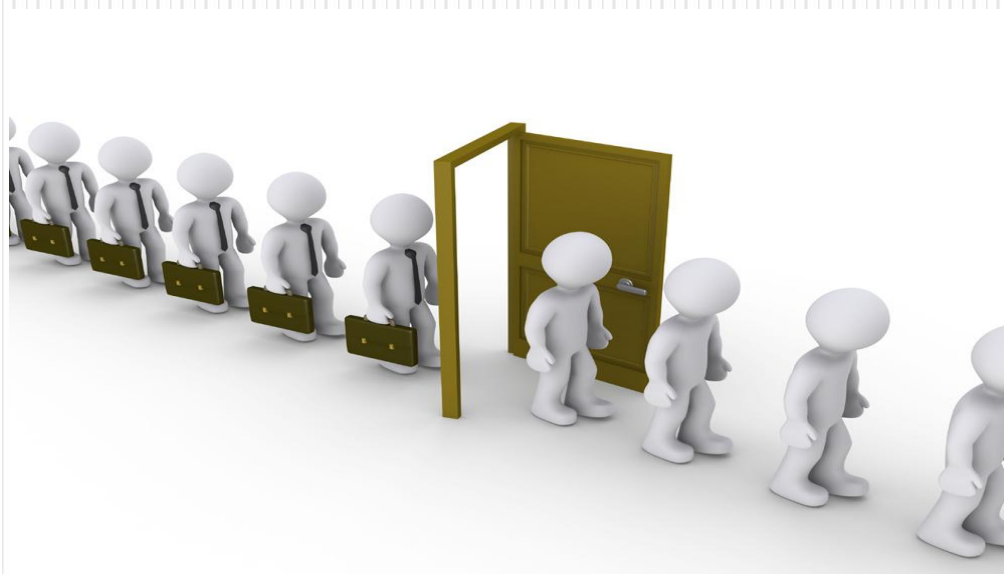
Види
безробіття

структурне

циклічне

Фрикційне безробіття

Пов'язано з пошуком, або очікуванням роботи

Структурне безробіття

обумовлене запізненням реакції існуючої в економіці структури робочої сили на зміну структури попиту на неї.

Сезонне безробіття - це безробіття, що є наслідком сезонного характеру роботи в окремих галузях національного виробництва.

Фрикційне безробіття

+

Структурне безробіття

=

Природний рівень безробіття (u^*)

Циклічне безробіття

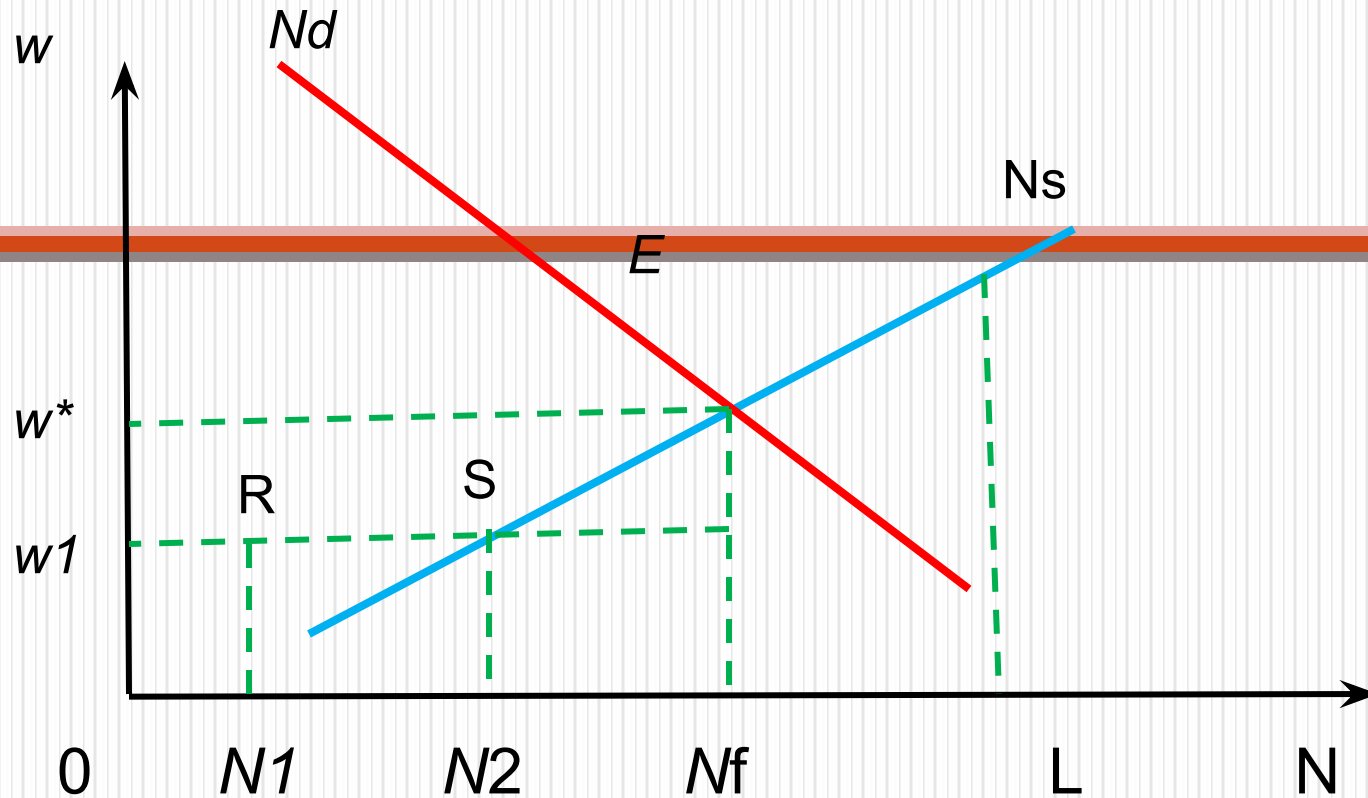
величина, на яку фактичний рівень безробіття перевищує природний рівень є рівень циклічного безробіття

$$U_{\text{цикл}} = U - U^*$$

U - фактичний (поточний) рівень безробіття

U^* - природний рівень безробіття

Добровільне і приховане безробіття

$N_1 N_f$ - загальний рівень безробіття

$N_1 N_2$ - вимушене безробіття

$N_2 N_f$ - добровільне безробіття ($N_f L$)

Висновок по 2 питанню

В економічній теорії виділяють три види безробіття – фрикційне, структурне і циклічне.

3 питання

Економічні і соціальні витрати безробіття,
державна політика зайнятості

Економічні витрати безробіття

- Недовикористання робочої сили і недовироблення ВВП.
- Нерівномірний розподіл безробіття по різних категоріях безробітних.

Артур Мелвин Оукен

американський економіст,
автор «закону Оукена».
Економічний радник
президента Кеннеді.

- **Народився: 28.11.1928 р.,**
Джерси-Сіті, Нью-Джерсі,
США
- **Помер: 23.03.1980 р.,**
Вашингтон, США

Закон Оукена

$$\frac{y_f - y}{y_f} \times 100\% = \beta(u - u^*)$$

y – фактичний ВВП

y_f - потенційний ВВП

u – фактичний рівень безробіття

u^* - істотний рівень безробіття

β - коефіцієнт Оукена

Закон Оукена

Якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний на 1%, то реальний обсяг ВВП відстає від потенційного на 2,5%.

Згідно з законом Оукена:

- щорічний приріст реального ВВП на 3% утримує безробіття на постійному рівні;
- кожні додаткові 2,5% приросту реального ВВП знижують рівень безробіття на 1% і навпаки.

Закон Оукена

Більш високі темпи росту ВВП ведуть до скорочення безробіття, а низькі темпи – до її підвищення

β – коефіцієнт Оукена, показує на скільки відсотків скоротиться фактичний ВВП, якщо фактичний рівень безробіття збільшиться на 1 %

$\beta = 2,5\%$ (для економіки США у 60 роки ХХ ст.)

2,8-3% (у теперішній час)

Соціальні втрати безробіття

Тривале безробіття призводить до

- втрати кваліфікації працівників,
- втрати працівниками почуття самоповаги,
- занепаду моральних цінностей,
- розпаду сімей,
- виникненню соціальної напруженості,
- може привести до громадських і політичних безладів

Державна політика в області зайнятості

- Приймає існуючу ситуацію з попитом і пропозицією на ринку праці як даність.
- Прагне вплинути на пропозицію праці.
- Впливає на структуру попиту на працю.

Державна політика в області зайнятості

Рецепты Дж.М. Кейнса

Зниження податків

**Стимулювання
сукупного попиту**

Створення робочих місць
у держ. секторі

Зниження відсоткової
ставки за кредитами

Висновки:

1. Безробіття – складне соціально-економічне явище, яке здійснює значний вплив на усі сторони життя і діяльності людини.
2. Державна політика зайнятості має широкий спектр важилів впливу на динаміку безробіття.

Дякую за увагу!

